

Ministerie van Asiel en Migratie
t.a.v. mevrouw drs A. van Dijk, waarnemend secretaris-generaal en
de heer L. Leussink. Directoraat-Generaal Migratie (Oekraïense Ontheemden)
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Amsterdam, 21 juli 2025

Betreft: Reactie op de brief van de heer Leussink d.d. 14 juli 2025 (uw ref. 6511548)

Geachte mevrouw Van Dijk en heer Leussink,

Ten eerste wil ik u bedanken voor de uitvoerige reactie op mijn WOO-verzoek. Uw reactie beschouw ik echter niet als een antwoord op mijn WOO-verzoek, aangezien het niet vergezeld gaat door zelfs één van de door mij opgevraagde documenten.

Ik stel u daarom bij deze in gebreke en verzoek u alsnog binnen 14 dagen volledig aan mijn WOO-verzoek te voldoen.

Mocht u volharden in uw mening en uw eenzijdig besluit mijn WOO-verzoek als een informatieverzoek te beschouwen, dan ontvang ik graag binnen 14 dagen een met redenen omkleed en voor beroep vatbaar besluit, waarin u uw besluit om mijn WOO-verzoek als een informatieverzoek te behandelen onderbouwen. Ten overvloede verwijs ik u naar onderstaand citaat uit mijn WOO-verzoek. Deze passage heeft betrekking op alle vragen en punten die in mijn WOO-verzoek worden genoemd. In mijn WOO-verzoek staat uitdrukkelijk:

Onder informatie versta ik

alle documenten in de breedste zin van het woord, waaronder, maar niet uitsluitend, beleidsdocumenten, interne correspondentie, externe correspondentie, vergaderverslagen, ambtsberichten e.d.

Dit houdt in, maar niet tot uitsluiting van andere documenten:

- interne berichten binnen uw ministerie die verband houden met de onderwerpen genoemd in mijn WOO-verzoek;
- correspondentie (inclusief e-mails en andere dienstberichten) met o.a. (maar niet exclusief) de premier, Tweede Kamerleden, de IND, het COA, DTenV, de Oekraïense autoriteiten en andere bewindslieden;
- beleidsdocumenten, adviezen, notulen van vergaderingen, ambtsberichten enzovoorts;
- alle andere documenten, van welke soort dan ook en opgeslagen of uitgewisseld langs welke kanalen dan ook in de breedste zin, die betrekking hebben op het terugsturen (gedwongen of niet) van en het voeren van gesprekken met dat doel met Oekraïense mannen in de dienstplichtige leeftijd.

Aangezien mijn WOO-verzoek mijns inziens overduidelijk aan de criteria van een WOO-verzoek voldoet breid ik mijn aanvankelijk verzoek bij deze uit met het volgende WOO-verzoek:

Ik ontvang graag alle documenten (in de breedste zin van het woord, zie hierboven) die verband houden met de wijze waarop met mijn WOO-verzoek moest worden omgegaan. Dit houdt in (maar niet exclusief) alle documenten met instructies en adviezen van bewindslieden en andere ambtenaren in de hiërarchie van het ministerie over de wijze waarop mijn WOO-verzoek moest worden beantwoord.

Voordat ik verder inga op de inhoud van uw reactie wil ik graag het volgende opmerken. Het naleven van internationale verdragen is geen beleidskeuze van de Oekraïense of welke andere overheid dan ook. Internationale verdragen, en zeker het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (hierna "ICCPR"), het Statuut van Rome en het EVRM zijn dwingend recht. Handhaving van internationaal recht en het aanspreken van landen op het naleven van internationaal recht is een plicht van alle landen aangesloten bij de VN die dergelijke verdragen hebben ondertekend. Hieruit volgt dat Nederland Oekraïne hierop zou moeten aanspreken in plaats van zich aan te sluiten bij mensenrechtenschendingen geïnitieerd door Oekraïne. Uw frequente verwijzingen naar schendingen van de mensenrechten van Oekraïense mannen in de dienstplichtige leeftijd en gendervervolging door de Oekraïense overheid als een interne beleidsaangelegenheid van Oekraïne snijdt daarom geen hout. De overheid van een land dat zich opstelt als het centrum van internationaal recht zou hierin een voorbeeldfunctie moeten vervullen. Oekraïne is niet vrij om 'andere keuzes' te maken met betrekking tot de dienstplicht of welke delen van internationaal recht het wenst te respecteren. Hoewel Oekraïne vrouwen niet uitsluit van militaire dienst is deelname daaraan door vrouwen behalve in een paar gevallen een vrije keuze. Dienstplicht voor mannen is echter verplicht louter op grond van hun geslacht. Dit is discriminerend, een vorm van geïnstitutionaliseerd gendergerelateerd geweld en in strijd met art. 26 en art. 4.1 ICCPR zelfs als het voortbestaan van de Staat Oekraïne in het geding is. Mannen die weigeren aan de dienstplicht deel te nemen worden vervolgd en bestraft of gedwongen naar het front te gaan, mogelijk met de dood tot gevolg, louter op grond van hun geslacht. Dat is gendervervolging, een misdaad tegen de menselijkheid.

In uw reactie stelt u onder andere dat de vragen die ik in mijn WOO-verzoek gesteld heb op dit moment niet relevant of actueel zijn, omdat de RTB nog steeds van toepassing is. U laat weten dat alle Oekraïners die onder de RTB vallen ook als asielzoekers zijn geregistreerd, dat als de RTB beëindigd wordt hun asielaanvragen zullen worden beoordeeld en afhankelijk van hun motivering zal worden bepaald of zij in Nederland asiel kunnen krijgen. Hiermee ontkent u echter de eigen verantwoordelijkheid van de Nederlandse Staat voor haar eigen handelen. Zelfs als een Oekraïense dienstplichtige niet aangeeft te zijn gevlucht onder andere voor *genderselectieve* dienstplicht (een mensenrechtenschending op grond van artikel 26 ICCPR gelezen in combinatie met artikel 4.1 ICCPR) werkt de Nederlandse overheid mee aan deze mensenrechtenschending door een dergelijke dienstplichtige gedwongen terug te sturen naar Oekraïne zolang Oekraïne *genderselectieve* dienstplicht toepast. Een mannelijke dienstplichtige die willens en wetens door de Nederlandse overheid wordt teruggestuurd naar Oekraïne zal hoogstwaarschijnlijk worden vervolgd en gedwongen in de oorlog te vechten, uitsluitend op grond van zijn geslacht en zonder enige wezenlijke mogelijkheid zich te beroepen op zijn rechten als gewetensbezwaarde. Gedwongen terugkeer van Oekraïense dienstplichtige mannen in deze context komt neer mijns inziens op het meewerken aan een systeem van gendervervolging, een misdaad tegen de menselijkheid op grond van het Statuut van Rome, ongeacht de motivering die in de asielaanvraag van de betreffende asielzoeker wordt gegeven.

In uw reactie op mijn WOO-verzoek stelt u dat een aantal vragen die ik gesteld heb niet binnen het kader van een WOO-verzoek vallen. Ik heb een aantal vragen gesteld over beoordelingen op grond van internationaal recht die mijns inziens hadden moeten plaatsvinden bij het bepalen van het beleid ten opzichte van Oekraïense dienstplichtige mannen. Als die beoordelingen

hadden plaatsgevonden of als er schriftelijke communicatie hieromtrent had plaatsgevonden dan had ik graag die documenten willen ontvangen. Kennelijk heeft het ministerie geen beoordeling uitgevoerd, zijn er geen documenten beschikbaar en kunt u niets verschaffen. Het verzoek valt niet buiten de kaders van de WOO simpelweg omdat het ministerie verzuimd heeft het beleid dat door het ministerie wordt uitgevoerd op basis van de bepalingen van internationaal recht te beoordelen.

Mijn WOO-verzoek had geen betrekking op de vraag of de RTB toegepast wordt ongeacht het geslacht van de Oekraïners. Mijn vraag ging specifiek in op de toezegging van de Minister-President dat de overheid zou bezien hoe *'samen met de Oekraïense autoriteiten'* Nederland Oekraïne kon helpen om te zorgen dat Oekraïense mannen terugkeren naar Oekraïne. Ik acht het niet aannemelijk dat er geen correspondentie is uitgewisseld met de Oekraïense autoriteiten en tussen de toenmalige minister Faber en de Minister-President hierover en dat de minister van Asiel en Migratie hier geen leidende rol in had. Ook is het niet aannemelijk dat er geen beoordeling van de opties plaatsvond in de aanloop naar zo'n mededeling van de Minister-President. Ik kan mij niet voorstellen dat er geen communicatie is geweest tussen ambtenaren van het ministerie en bijvoorbeeld de IND, het COA of DTenV over de wijze waarop er aan deze toezegging aan de Tweede Kamer moest worden voldaan. Heeft het ministerie de toezegging aan de Tweede Kamer gewoon naast zich neergelegd, of zijn er instructies gegeven aan de IND en/of het COA en/of DTenV om gesprekken in te plannen *specifiek met Oekraïense mannen* om ze te informeren over de mogelijkheden om terug te keren naar Oekraïne? Zo ja, welke zijn deze instructies, welke afspraken zijn gemaakt, hoe hebben de IND, het COA of DTenV deze opdracht geoperationaliseerd? Met welke instructies zijn degenen die deze gesprekken hebben gevoerd de gesprekken ingegaan? Hoe is gerapporteerd over de uitkomsten van deze gesprekken?

In uw reactie stelt u:

Onder andere in gesprekken met de Oekraïense autoriteiten over een breed scala aan onderwerpen is dit onderwerp van Oekraïense mannen in dienstplichtige leeftijd meermaals aan de orde (gekomen).

Ik ontvang graag de correspondentie eromheen en de verslagen van deze gesprekken met de Oekraïense autoriteiten voor zover deze de terugkeer van Oekraïense mannen in de dienstplichtige leeftijd betreffen.

U stelt verder:

Er is, in samenspraak met de Oekraïense autoriteiten alsook de DTenV verkend welke verbeteringen in de informatievoorziening over de mogelijkheden om vrijwillig terug te keren zouden kunnen worden doorgevoerd en welke ondersteuning mogelijk nodig is.

Ik ontvang graag alle documenten die betrekking hebben op deze verkenning en de 'verbetering' van de informatievoorziening.

U stelt tevens:

Zoals hierboven benoemd, is er breed ambtelijk gevolg gegeven aan de toezegging van de minister-president door middel van een verkenning.

Desondanks heeft u geen één document geleverd dat gerelateerd is aan dit 'breed ambtelijk gevolg'? Dit is juist het soort document waar ik om vroeg. Ik wil graag dit 'ambtelijk gevolg' zelf willen kunnen toetsen op het principe van gendergelijkheid.

U stelt dat:

Het ministerie heeft de conclusie uit ambtelijke verkenning gedeeld en daarbij is, zoals eerder benoemd, in omgang met de Oekraïense autoriteiten gekeken hoe de informatievoorziening over mogelijkheden bij vrijwillige terugkeer naar Oekraïne (verder) kan worden verbeterd.

Graag ontvang ik alle documenten die betrekking hebben hierop. Moet ik aannemen dat de Oekraïense autoriteiten geïnteresseerd waren in de terugkeer van alle Oekraïners (inclusief vrouwen, jongeren en oude mannen)? Of was dit een exercitie in discriminatie op grond van geslacht (in strijd met de Wet gelijke behandeling) gericht op Oekraïense mannen in de dienstplichtige leeftijd? Graag zou ik dat zelf willen beoordelen aan de hand van de stukken.

De mededeling aan de Tweede Kamer van de Minister-President en de minister van Asiel en Migratie was het resultaat van een aantal ontwikkelingen met betrekking tot het (gedwongen) terugsturen van Oekraïense mannen in de dienstplichtige leeftijd die direct hieraan gerelateerd zijn. Hierover heeft u mij geen documenten toegestuurd.

Hieronder verwijs ik naar enkele van deze ontwikkelingen.

Op 7 maart 2024 is de motie van de heer Markushouwer voorgesteld (Kamerstuk 36 394, nr. 23) waarin staat:

MOTIE VAN HET LID MARKUSZOWER

Voorgesteld 7 maart 2024

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

gehoord hebbende de Oekraïense ambassadeur in Nederland, die van mening is dat Oekraïense mannen in Oekraïne hun land horen te verdedigen en aangeeft dat de Oekraïense regering graag wil meewerken en meepraten over manieren om hun mensen terug naar huis te laten gaan;

verzoekt de regering zo spoedig mogelijk te bevorderen dat de ontheemde Oekraïense mannen terugkeren om daar hun land te verdedigen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Markuszower

Moet ik aannemen dat deze motie geen enkele reactie teweeg heeft gebracht binnen het ministerie en dat er geen enkele correspondentie is hierover met de heer Markuszower, de PVV, de heer Wilders of andere bewindslieden en/of politici?

In september 2024 heeft de Minister-President een bezoek gebracht aan Oekraïne. Tijdens dat bezoek heeft de Minister-President beloofd zich in te zetten voor het terugsturen van Oekraïense mannen naar Oekraïne. Dit heeft geresulteerd in koppen zoals de volgende in de Belgische krant, *De Dagelijkse Standaard*:

Wilders blij met premier Schoof die Oekraïense mannen terug de gehaktmolen wil insturen: "Daar had ik om gevraagd!"

POLITIEK • 19 SEP 2024, 17:00

Verder schreef die krant:

PVV-leider Geert Wilders is vandaag erg blij met premier Dick Schoof. Tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen (APB) liet de partijloze minister-president namelijk weten dat hij na wil danken over manieren om Oekraïense mannen in Oekraïne te houden. Of, beter gezegd, om Oekraïense mannen die naar Nederland zijn gevlucht terug te sturen. "Heel goed," schrijft Wilders op X. "Daar had ik om gevraagd!"

Deze week keerde de PVV zich nadrukkelijk tegen Oekraïense mannen die in Nederland en andere Europese landen wonen. Zij, zei Geert Wilders openlijk, zijn relatief jong. Van militaire leeftijd. Ze zijn, zien we allemaal, gezond en fit. Wat doen ze dan in vredesnaam in Nederland? Hun land verkeert in oorlog met Rusland. Wij sturen daar bakken met geld en materieel naartoe. Het minste wat wij van die Oekraïense mannen kunnen verwachten *is dat ze vechten voor de bevrijding van hun land*. Of, nou ja, voor de overwinning van hun land.

Ook in de Nederlandse pers verschenen artikelen zoals de volgende in het *Reformatorisch Dagblad*:

BINNENLAND

Schoof wil nadenken over manier om mannen in Oekraïne te houden

Op verzoek van Geert Wilders wil premier Dick Schoof nadenken over manieren om mannen in de dienstplichtige leeftijd in Oekraïne te houden. Het „wringt” de PVV-leider dat „tienduizenden” van deze mannen in Nederland zijn, terwijl de Oekraïense regering ze liever in hun thuisland heeft om te dienen in het leger of te helpen bij de wederopbouw. „Ik denk dat het heel normaal is dat als je land in oorlog is, dat je helpt om je eigen land te verdedigen”, vindt Wilders.

ANP 19 september 2024 13:37 | Leestijd 2 minuten

In gesprek met de Oekraïense president Volodymyr Zelensky merkte Schoof dat de Oekraïense president „buitengewoon voorzichtig” was om de dienstplichtige mannen met dwang naar hun moederland te halen. De premier vindt dat „een verstandige lijn”. Wilders nam geen genoegen met dat antwoord. „Je kan ook beleid voeren om ze te stimuleren om daarnaartoe te gaan”, zei hij tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen. „Tussen niks doen en dwang zit toch een heel grijs veld dat de moeite waard is om te onderzoeken.”

De premier zegt dat hij daar „vanzelfsprekend” samen met Oekraïne over wil nadenken. Maar hij zegt ook dat de tijdelijke richtlijn die regelt dat gevluchte Oekraïeners hier recht hebben op opvang, medische zorg, werk en onderwijs onverminderd blijft gelden voor alle inwoners van het land.

Het (gedwongen) “houden van mannen in Oekraïne” is een schending van artikel 12.2 ICCPR (“Everyone shall be free to leave any country, including his own.”). Afwijking hiervan is slechts mogelijk op grond van artikel 4.1 ICCPR als het niet op basis van onder andere geslachtsdiscriminatie is gebaseerd, zelfs als het voortbestaan van Oekraïne in het geding is.¹ Hoe beoogt of beoogde Minister-President en/of de minister(s) van Asiel en Migratie om zijn en/of hun doel te bereiken zonder mee te werken aan mensenrechtenschendingen? Moet ik aannemen dat er geen communicatie was hierover binnen het Ministerie van Asiel en Migratie, dat er geen beleid hierover is bepaald, dat er geen documenten te vinden zijn die hierop betrekking hebben?

Dan was er ook de opruiende oproep tijdens een NOS-interview van mevrouw Mona Keijzer, vicepremier en toen alleen minister van VWS, nu tevens minister van Asiel en Migratie, de bewindspersoon onder wie de Directoraat-Generaal Migratie valt.

Mona Keijzer (BBB): 'Begin discussie over terugkeer Oekraïense dienstplichtigen'

wo 28 februari 2024
16:00

Als het aan Tweede Kamerlid van de BoerBurgerBeweging Mona Keijzer ligt, moeten wij in Nederland beginnen met de discussie om Oekraïense dienstplichtigen die zich in Nederland bevinden terug te sturen naar het front. Dit zegt zij in het WNL-radioprogramma *Sven op 1*.

Aan het begin van de uitbraak van de oorlog in Oekraïne, zei president Volodimir Zelenski dat alle Oekraïense mannen tussen de 18 en 60 het land niet mochten verlaten om te vechten aan het front.

'Niet nu ter plekke'

“Aan het front zijn de bestaande soldaten langzamerhand uitgeput en die moeten vervangen worden”, vertelt Keijzer. Er bevinden zich verspreid over Europa zo’n honderdduizend Oekraïense dienstplichtigen, waarvan ook een deel in Nederland woont.

Keijzer benadrukt dat zij die groep “niet nu ter plekke en meteen” wil terugsturen naar Oekraïne. “Zo ver ga ik niet, daar is het nu veel te vroeg voor.”

De BBB'er legt uit wat zij wel wil. “Niemand houdt van oorlog en niemand stuurt jonge mannen graag de oorlog in. Wat wel een feit is: zij vechten onze oorlog daar uit, en als je wilt dat Oekraïne de boventoon gaat voeren, dan heb je munitie, machines en helaas ook mensen nodig. Dan is het een discussie die je met elkaar zal moeten voeren, hoe verdrietig ook.”

¹ Artikel 4.1 ICCPR luidt “*In time of public emergency which threatens the life of the nation and the existence of which is officially proclaimed, the States Parties to the present Covenant may take measures derogating from their obligations under the present Covenant to the extent strictly required by the exigencies of the situation, provided that such measures are not inconsistent with their other obligations under international law and do not involve discrimination solely on the ground of race, colour, sex, language, religion or social origin.*” [eigen nadruk]

De oproep van mevrouw Keijzer:

- richtte zich uitsluitend op Oekraïense mannen, is discriminerend en is mijns inziens in strijd met de Wet gelijke behandeling;
- is een oproep om de mensenrechten van Oekraïense mannen te schenden (in strijd met art. 26 (juncto art. 4.1) ICCPR en art. 14 (juncto art. 15.2) EVRM) aangezien alleen mannen worden opgeroepen voor militaire dienstplicht, hetgeen discrimineert op grond van geslacht;
- is een oproep aan de Nederlandse maatschappij en de Nederlandse Staat om deel te nemen aan gendervervolging, een misdaad tegen de menselijkheid, aangezien Oekraïense dienstplichtige mannen bij (gedwongen) terugkeer naar Oekraïne vervolgd, bestraft en op andere wijze gediscrimineerd zullen worden in het geval zij weigeren zich te onderwerpen aan de genderselectieve dienstplicht en de mensenrechtenschendingen die dat inhoudt.

Het is mijns inziens niet aannemelijk dat er geen interne en/of externe correspondentie is geweest omtrent deze uitspraken van mevrouw Keijzer of dat mevrouw Keijzer niet heeft gecommuniceerd met de toenmalige minister van Asiel en Migratie, mevrouw Faber, of andere ambtenaren hierover. Het is evenmin niet aannemelijk dat mevrouw Keijzer haar zienswijze die tot uitdrukking is gekomen het interview heeft losgelaten en sinds haar aantreden als minister geen vervolg heeft gegeven aan de toezegging van de Minister-President aan de Tweede Kamer.

Graag ~~ont~~vang ik binnen 14 dagen alsnog de gevraagde documenten.

6